

УДК 378.09:376.011.3-051-057.21]:37.043-056,2/3
DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-3-282-291

Contemporary overview on problem of professional training pedagogical specialists to work with children in context of inclusive education

Сучасний погляд на проблему професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання

Inna Samoilenko,
assistant

<https://orcid.org/0000-0001-8592-4226>

inna.sechina93@gmail.com

*Berdiansk State Pedagogical
University*
✉ 4 Schmidt St.,
Berdiansk, Zaporizhzhia region,
71100

Інна Самойленко,
асистент

*Бердянський державний
педагогічний університет*
✉ вул. Шмідта, 4
м. Бердянськ, Запорізька обл.,
71100

Original manuscript received September 07, 2018

Revised manuscript accepted November 02, 2018

ABSTRACT

The article deals with problem of professional training pedagogical specialists to work with children in context of inclusive education; basic international legal documents and legislative foundation of Ukraine to implementation of inclusive education to contemporary society are analyzed, content of base terminology of inclusive education is revealed.

The goal of the article is analyze of contemporary scientific pedagogical references on professional training of pedagogical specialists to work with children in context of inclusive education and detection of barriers that are on way of global reformation in inclusive educational system.

Relevance of scientific research is study contemporary overview of modernization system of inclusive education which is determined by increasing of children with special educational needs. Specific problem is professional training of future speech therapists which are base foundation in educational process.

Analyze of references and personal researches developing overview base foundations and conditions of speech therapists to work with children with special needs in inclusive environment and to examine problems and barriers of development in context of independent Ukraine. In process of analyzing of legal foundations the international diplomatic and regulatory documents which present contemporary policy of education the children with special needs in context of inclusive education Ukraine were denoted.

The article denoted fundamental issues which are based on inclusive educational system, principal conditions of development training of speech therapists to work with children with special needs in context of inclusive education.

Despite the fact presence research in context of professional training of speech therapists to work with children with special needs is unsearched.

Key words: *professional training, special educators, inclusive education, children with special needs, speech therapists.*

Вступ. Упровадження інклюзивного підходу в навчання дітей у закладах освіти вносить істотні зміни в організацію освітнього процесу, орієнтує корекційних педагогів на пошук спеціальних методів з урахуванням їх особливостей психофізичного розвитку та індивідуальних освітніх потреб. Сучасні нововведення приводять до підвищення вимог до діяльності фахівців, розширення їх функціональних обов'язків, зміну професійно важливих якостей особистості.

У сучасних нормативно-правових документах зафіксовано, що слід організувати системну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників органів управління освітою, педагогічних працівників, що займаються реалізацією інноваційних підходів до освіти дітей з обмеженими можливостями здоров'я. Ця умова закономірно передбачає, що спеціальні педагогічні фахівці повинні бути готовими вирішувати проблеми дітей з особливими освітніми потребами як у спеціальних, так і в загальноосвітніх установах.

Необхідність і доцільність підготовки спеціальних педагогічних фахівців до професійної діяльності щодо забезпечення інклюзивної освіти дітей з відхиленнями в психофізичному розвитку обумовлена цілим рядом причин. По-перше, великою поширеністю психофізичних відхилень у розвитку. По-друге, збільшенням числа дітей з особливими освітніми потребами, які відвідують заклади освіти. По-третє, відсутністю наукового вирішення практичних завдань, пов'язаних з формуванням готовності спеціальних педагогів до здійснення спільного навчання дітей з різним рівнем розвитку в рамках одного освітнього простору. Вони відчують труднощі в наданні спеціальної психолого-педагогічної допомоги, що робить проблему підготовки актуальною в умовах сучасного ринку праці, наявність педагогів зі спеціальними знаннями і вміннями в галузі інклюзії.

Незважаючи на істотні дослідження у сфері професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми, в умовах інклюзивного навчання приділяється недостатньо уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам проблеми професійної підготовки корекційних педагогів присвячено низку наукових робіт українських учених (В. Бондаря, О. Козирева, М. Кот, В. Липа, С. Миронової, Ю. Пінчук, Т. Сак, В. Синьова, Є. Синьової, В. Тарасун, Л. Фомічової, О. Хохліної, М. Шеремет та інші).

Питання готовності майбутніх спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти досліджувались Н. Назаровою, І. Хафізулліною, Ю. Шумилівською та ін. Найбільший внесок у розробку теоретико-методичних основ інклюзивної освіти здійснено в низці науково-практичних дослідженнях (В. Засенко, Д. Депплер, Т. Дмитрієва, А. Колупаєва, Т. Лорман, Н. Назарова, Н. Семаго, М. Семаго, Д. Харві, Н. Шматко, О. Ярська-Смирнова та інші).

Ряд українських учених провели різнобічний аналіз вивчення проблеми інклюзивної освіти за рубежом і порівняли його зі станом впровадження інклюзивної освіти в Україні та країнах СНД. Результати

цих досліджень відображено в роботах А. Колупаєвої, В. Бондаря, А. Заплатинської, М. Кавуна, Ю. Найди, Т. Сак, М. Сварника, В. Тищенко та інших.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз сучасної науково-педагогічної літератури з проблематики досліджень щодо професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання та виявлення перешкод, які стоять на шляху глобального реформування системи інклюзивної освіти.

Методи та методики дослідження. Для вирішення поставлених завдань, використано комплекс загальнонаукових методів дослідження: теоретичних (історико-логічний, проблемно-цільовий, порівняльний) з метою визначення поняттєво-категорійного апарату; узагальнення (логічне узагальнення).

Результати та дискусії. Глобальна перебудова системи освіти в Україні зумовлена переходом до європейського освітнього простору, що ставить одним з найважливіших на меті питань – розв'язання проблеми навчання дітей з особливими потребами в закладах освіти.

Головним аспектом розвитку сучасної освіти в європейських країнах, який висвітлено в низці міжнародно-правових документів (Декларація про права інвалідів (ООН, 1975), Всесвітня програма дій відносно інвалідів (ООН, 1982), Конвенція про права дитини (ООН, 1989), Декларація про права розумово відсталих осіб (ООН, 1971), Всесвітня декларація "Освіта для всіх" (1990), Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів (ООН, 1993), Саламанська Декларація (1994)), є підтримка та забезпечення кожної людини незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення правом на освіту, якість якої не різниється від якості освіти здорових людей.

Сучасна політика України щодо виховання та навчання дітей з особливими освітніми потребами відображена в багатьох нормативно-правових документах (Конституція України, Закон України "Про освіту" (28.09.2017), Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" (21.03.1991), Закон України "Про загальну середню освіту" (1999р.), Закон України "Про дошкільну освіту" (13.10.2018), Закон України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" (06.10.2005), Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг" (06.09.2018), Закон України "Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу" (06.07.2010)).

За останні десятиріччя в Україні значно погіршилася ситуація зі здоров'ям підростаючого покоління, а саме підвищується рівень загальної захворюваності, збільшується кількість дітей з порушеннями фізичного та (або) розумового розвитку. За даними МОЗ в Україні більше 200 тис. дітей, які відносяться до категорії осіб з обмеженими можливостями здоров'я та потребують спеціальної (корекційної) освіти, що відповідає їхнім особливим освітнім потребам.

Необхідними для розкриття обраної нами теми є визначення понять “інклюзія та інтеграція” та “інклюзивне навчання”.

Досить поширеною є думка, що інклюзивне навчання – це лише навчання дітей із певними захворюваннями чи відхиленнями в психофізичному розвитку, в тому числі з інвалідністю, у загальноосвітньому класі разом з дітьми без патологій. Проте це мислення є неправильним та суперечить усім нормам, які перераховані у вищезазначених нормативно-правових документах.

У Законі України “Про освіту” (2017) поняття “особа з особливими освітніми потребами” трактується як “особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту”. Тобто до осіб цієї категорії можуть відноситися не тільки учні з інвалідністю, а й внутрішньо переміщені особи, діти, які здобувають спеціалізовану освіту та/або можуть прискорено опанувати зміст навчальних предметів, діти-біженці та діти, які потребують додаткового та тимчасового захисту, учні з особливими мовними освітніми потребами (наприклад, ті, які здобувають загальну середню освіту мовами, що не належать до слов'янської групи мов) тощо. Нині для чіткого переліку осіб з особливими освітніми потребами немає, але “державна має створювати рівні умови доступу до освіти” та захищати права усіх громадян незалежно від “віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак” (Законі України “Про освіту”, 2017).

Аналізуючи законодавчу базу України, ми зупинилися на твердженні поняття “інклюзивне навчання”, яке подається в Законі України “Про освіту” – “це система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників” (Законі України “Про освіту”, 2017).

У нашому дослідженні ми виходили з того, що інклюзія (від англ. inclusion — включення) – це політика та процес, який дає змогу всім дітям брати участь у всіх програмах (Колупаєва, 2011: 8). А. Колупаєва, поділяючи думки українських та зарубіжних вчених, визначає у своїх науково-педагогічних дослідженнях інтеграцію як протипагу сегрегації й позначає перехідний поступ до інклюзії, інноваційної освітньої системи (Колупаєва, 2010: 10). Автор зазначає, що поняття “інтеграції” та “інклюзії” є відмінними за своїм концептуальним підходом і тому характеризує інтеграцію як зусилля, спрямовані на введення дітей у регулярний освітній простір (Колупаєва, 2011: 8).

Поняття інклюзивна освіта у працях А. Колупаєвої трактується як система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу (Колупаєва, 2011: 8).

І. Демченко, аналізуючи дослідження В. Синьова, виділяє ряд засад, на яких ґрунтується побудова інклюзивної освітньої системи:

1) надання рівного доступу до навчання в загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною;

2) визнання здатності до навчання кожної дитини та необхідність створення суспільством відповідних умов для цього;

3) забезпечення права дітей розвиватись у родинному оточенні та мати доступ до всіх ресурсів місцевої спільноти;

4) залучення батьків до навчального процесу як рівноправних партнерів та перших учителів дітей;

5) розроблення навчальних програм на основі особистісно-орієнтованого та індивідуального підходів, що сприяють розвитку навичок навчання протягом усього життя;

6) незаперечення того факту, що інклюзивне навчання передбачає додаткові ресурси, необхідні для забезпечення особливих освітніх потреб дитини;

7) використання результатів сучасних досліджень та практики в реалізації інклюзивної моделі навчання;

8) реалізація командного підходу в навчанні й вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків, спеціалістів (Демченко, 2013: 359).

Н. Савінова зазначає, що ефективність навчання дітей з психофізичними порушеннями в умовах інклюзії значною мірою залежить від якості підготовки майбутнього корекційного педагога до роботи в зазначених умовах (Савінова, 2016: 10). Автор наголошує, що при низькій якості підготовки та рівні освіченості майбутніх корекційних педагогів, недостатній сформованості етичних та моральних норм інклюзивне навчання не виправдує сподівань щодо ефективності навчання дітей з психофізичними порушеннями й потребує нових перспективних теоретичних розробок та ефективної практичної реалізації (Савінова, 2016: 10).

Справді, одним з найважливіших питань інклюзивної освіти є створення відповідної бази для корекційного блоку: наявність програм, підручників, спеціального обладнання, дидактичних матеріалів, надання діагностичних, консультативних та дійових послуг фахівцями (логопедами, дефектологами, психологами, соціальними працівниками, дитячими психіатрами). А це передбачає введення в школі додаткових штатних одиниць та постійного психолого-медико-соціального супроводу дітей, які навчаються.

Аналізуючи умови розвитку сучасної освітньої системи України, І. Малишевська зазначає, що немає науково обґрунтованих розрахунків про необхідні обсяги підготовки кадрів для освітньої інклюзії, адекватних запланованим трансформаціям (Малишевська, 2016: 266). На думку автора, спеціальна галузь освіти достатньо не забезпечена спеціалістами, не говорячи про загальноосвітні навчальні заклади, що сьогодні входять у систему допомоги дітям із особливими освітніми потребами (Малишевська, 2016: 266).

Основними умовами становлення професійно-особистісної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання, на думку І. Садової, є : рефлексія та внутрішня мотивація до здійснення інклюзивної освіти вчителем та вихователем; орієнтація на особистісну індивідуальність кожного вихованця, забезпечення диференційного та індивідуально-творчого підходу; інформаційне забезпечення підготовки педагога у ЗВО, застосування комунікаційних технологій, інтернет-ресурсів, модульна побудова процесу формування підготовки, що передбачає переведення студентів з пасивного виконавця в активного суб'єкта саморозвитку; включення здобувачів вищої освіти до науково-дослідної роботи через залучення до проектної діяльності й участі в міжвузівських студентських олімпіадах; використання проблемних, інтерактивних, дискусійних, інноваційних методів (Садова, 2015: 316).

О. Гордійчук та В. Гафткович, аналізуючи праці вітчизняних науковців з питань професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання, досліджують проблему формування професійної компетентності педагога інклюзивного класу (Гордійчук & Гафткович, 2015). Учені звертають особливу увагу на те, що командна робота педагогів та інших фахівців, їх зважене, уважне ставлення до учнів з особливими освітніми потребами в умовах запровадження інклюзії дійсно має першочергове значення, адже, працюючи в команді, вчителі, психологи, фахівці з корекційної педагогіки тощо можуть повною мірою охопити всі аспекти роботи з такими учнями, узгодити свої кроки, врахувати професійні поради один одного з тим, щоб забезпечити максимальну ефективність своєї діяльності (Гордійчук & Гафткович, 2015).

Ураховуючи дані десятирічної давності, під час дослідження стану підготовки майбутніх спеціальних педагогічних фахівців С. Миронова виділяє ряд проблем, які перешкоджають розвитку корекційної освіти: це є недостатня кількість спеціальних педагогічних фахівців з вищою освітою в Україні та їх нерівномірний розподіл по областях; відсутність взаємозв'язку кількості і напрямів підготовки фахівців для різних категорій дітей з психофізичними вадами із статистикою про їх кількісний і якісний склад у країні; відсутність підготовки фахівців для окремих закладів (заклади для дітей із ЗПР, вадами поведінки, ДЦП, складними комбінованими дефектами); служби ранньої корекції, а також допомоги дорослим з психофізичними вадами; класи інтегрованого навчання тощо); недосконалість науково-теоретичного фундаменту вищої освіти, наявність розриву між наукою й освітнім процесом; відсутність системи завчасної педагогічної профорієнтації до педагогічної діяльності з аномальними дітьми; певна упередженість суспільства щодо зазначеної спеціальності; недосконалість системи підвищення кваліфікації майбутніх спеціальних педагогів (Миронова, 2007: 12).

Аналізуючи нові умови економічного та соціального розвитку, постає питання розгляду проблеми сучасного стану професійної

підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання.

Досліджуючи сучасні тенденції розвитку корекційної освіти, О. Мартинчук виокремлює такі проблеми підготовки майбутніх спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання: сучасна система спеціальної освіти не задовольняє потреб всього контингенту дітей з особливими освітніми потребами в масштабі країни; активний розвиток в нашій країні інклюзивної форми навчання вимагає ґрунтовної підготовки майбутніх фахівців, в тому числі й логопедів, до роботи з особливими дітьми в умовах освітньої інтеграції; чинні стандарти не орієнтовані на глибоке знайомство здобувачів вищої освіти, майбутнього спеціального педагогічного фахівця, з інтегрованими підходами; проблема у створенні умов диференційованої системи спеціальної освіти, де затребуваними стають фахівці, здатні супроводжувати дитину в умовах інклюзивного навчання; недостатній рівень професійної підготовки компетентних фахівців у сфері спеціальної освіти; проблеми науково-методичного забезпечення закладів інклюзивної освіти, що, в свою чергу, породжує питання якісного надання послуг (Мартинчук, 2014).

О. Проскурняк зазначає, що під час професійної підготовки майбутніх спеціальних педагогічних фахівців важливим питанням є використання поряд із традиційними формами викладання (лекції, семінари, практичні) форм, які імітують майбутню професійну діяльність студентів: ситуативно-рольові ігри, тренінги, що допомагають розвивати в студентів уміння працювати як самостійно, так і в групі, здатність застосовувати отримані знання на практиці, уміння планувати зміст своєї діяльності (Проскурняк, 2016: 422).

Аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми дав нам можливість виявити перешкоди, які стоять на шляху глобального реформування системи інклюзивної освіти, та головні проблеми, які потрібно негайно вирішувати у підготовці майбутніх спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши сучасний стан дослідження проблеми професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання, можна зазначити, що головною причиною у створенні належних умов інклюзивного середовища виступає дефіцит компетентних спеціальних педагогічних фахівців, які можуть надавати якісні професійні послуги цій категорії дітей. Також не можна обійти питання державної підтримки дітей з особливими освітніми потребами, що передбачає повноцінне надання якісних освітніх послуг та забезпечення провідними фахівцями в галузі корекційної педагогіки.

У роботі розглянуто сутність основних понять, які є визначальними в процесі підготовки майбутніх спеціальних педагогічних фахівців, а саме “інклюзія та інтеграція”, “інклюзивне навчання” та “особа з особливими освітніми потребами”. Вище зазначені поняття дають повне уявлення про

систему підготовки майбутніх спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання.

Аналіз наукової літератури та вивчення стану практики дозволили встановити, що наразі гостро постало питання підготовки висококваліфікованих спеціалістів у галузі корекційної освіти, адже держава, батьки та суспільство вимагають максимально повної реалізації запланованих завдань у процесі навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Сучасні наукові дослідження, щодо проблеми підготовки майбутніх спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання, розкриті неповністю і тому потребують більш детального доопрацювання.

Перспективою подальших розвідок окресленої проблеми є вивчення та уточнення особливостей професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного.

Література

1. Гордійчук О. Е. Професійна компетентність педагога інклюзивного класу як показник ефективного навчання дітей з особливими потребами [Електронний ресурс] / О. Е. Гордійчук, В. А. Гафткович // *Modern Directions of Theoretical and Applied Researches: International Scientific Conference* – 2015. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/peдагоgy-psychology-and-sociology-115/theory-and-methods-of-studying-education-and-training-115/24738-115-192>.

2. Демченко І. І. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до засвоєння педагогічних засад інклюзивної освіти / І. І. Демченко // *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. – 2013. – Вип. 64. – С. 358-364. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2013_64_77.

3. Закон України “Про освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

4. Колупаєва А. А. Стратегічні напрями сучасної освітньої політики України / А. А. Колупаєва // *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. – 2010. – Вип. 1. – С. 7-13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2010_1_4.

5. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук, К.: Видавнича група “АТОПОЛ”, 2011. – 274 с.

6. Малишевська І. Підготовка спеціальних педагогічних фахівців до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища / І. Малишевська // *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. – 2016. – № 8. – С. 264-274. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_8_27.

7. Мартинчук О. В. Сутність поняття та зміст професійної компетентності фахівців у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення / О. В. Мартинчук // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. – 2014. – Вип. 28. – С. 130-136. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_28_30

8. Миронова С. П. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів до корекційної роботи в освітніх закладах для дітей з вадами інтелекту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.03 “корекційна педагогіка” / Миронова С. П. – Київ, 2007. – 36 с.

9. Проскурняк О. До проблеми підготовки корекційних педагогів до професійної діяльності / О. Проскурняк // *Педагогічні науки: теорія, історія,*

інноваційні технології. – 2016. – № 4. – С. 408-415. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_4_56

10. Савінова Н. В. Проблеми підготовки майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчального закладу [Електронний ресурс] / Н. В. Савінова // Актуальні питання корекційної освіти. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://aqce.com.ua/download/publications/96/69.pdf>.

11. Садова І. Особливості підготовки майбутнього вчителя до навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти / І. Садова // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2015. – Вип. 14. – С. 313-318. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_14_45.

References

1. Hordiichuk, O. & Haftkovych, O. (2015). *Profesiina kompetentnist pedahoha inkluzivnogo klasu yak pokaznyk efektyvnogo navchannia ditei z osoblyvymy potrebamy* [Professional Competence Teacher Inclusive Classes as Performance Indicators Training Children with Special Needs], – Modern Directions of Theoretical and Applied Researches: International Scientific Conference, [in Ukrainian].

2. Demchenko, I. (2013). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv do zasvoieniia pedahohichnykh zasad inkluzivnoi osvity* [Preparation Of Future Elementary School Teachers To Assimilate Pedagogical Principles Of Inclusive Education], Zbirnyk naukovykh prats [Khersonskoho derzhavnoho universytetu], – Pedahohichni nauky, 64, 358-364 [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

4. Kolupaieva, A. (2010). *Stratehichni napriamy suchasnoi osvitnoi polityky Ukrainy* [Strategic directions of modern educational policy of Ukraine], *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy*, 1, 7-13 [in Ukrainian].

5. Kolupaieva, A. & Savchuk, L. (2011). *Dity z osoblyvymy osvitnimy potrebamy ta orhanizatsiia yikh navchannia. Vydannia dopovnene ta pereroblene* [Children with special educational needs and organization of their education. The publication is supplemented and redone], *Naukovo-metodychni posibnyk*, – Kyiv: Vydavnycha hrupa "ATO POL", 274 [in Ukrainian].

6. Malyshevska, I. (2016). *Pidhotovka spetsialnykh pedahohichnykh fakhivtsiv do roboty v umovakh inkluzivnogo osvitnoho seredovyshcha* [Special teaching staff training to work in inclusive educational environment], *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 8, 264-274 [in Ukrainian].

7. Martynchuk, O. (2014). *Sutnistj ponjattja ta zmist profesijnji kompetentnosti fakhivciv u sferi inkluzivnogo navchannja ditej z tjazhky my porushennjamy movlennja* [The essence of the concept and content of the professional competence of specialists in the field of inclusive education for children with severe speech disorders], *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Serija 19 : Korekcijna pedagoghika ta spetsialjna psykholohija*, 28, 130-136, Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_28_30 [in Ukrainian].

8. Myronova, S. (2007) *Teoretyko-metodychni osnovy pidghotovky majbutnikh uchyteliv do korekcijnji roboty v osvitnikh zakladakh dlja ditej z vadamy intelektu* [Theoretical and methodical basis of would-be teachers' preparation to correctional work in educational for children with intellectual defects], *avtorep. dys. na zdobuttja nauk. stupenja dokt. ped. nauk: spec. 13.00.03 "korekcijna pedagoghika"*, Kyjiv, 36 [in Ukrainian].

9. Savinova, N. (2016). *Problemy pidhotovky maibutnikh korektsiinykh pedahohiv do roboty v umovakh inkluzivnogo navchalnoho zakladu* [Problems of

preparing future correctional teachers to work in an inclusive educational institution], Aktualni pytannia korektsiinoi osvity [in Ukrainian].

10. Sadova, I. (2015). *Osoblyvosti pidhotovky maibutnoho vchytelia do navchannia ditei z osoblyvymy potrebamy v umovakh inkluzyvnoi osvity* [Features of the future teacher training for the education of children with special needs in the context of inclusive education], Aktualni pytannia humanitarnykh nauk, 14, 313-318 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЇ

У статті висвітлено основні проблеми професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання; проведено аналіз основних міжнародно-правових документів та законодавчої бази України щодо впровадження інклюзивного навчання в сучасній освітній простір; розкрито зміст базових понять інклюзивної освіти.

Метою наукового дослідження є аналіз сучасної науково-педагогічної літератури з проблематики досліджень щодо професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання та виявлення перешкод, які стоять на шляху глобального реформування системи інклюзивної освіти.

Актуальність зазначеної тематики дослідження полягає у вивченні сучасного стану модернізації системи інклюзивної освіти, що зумовлено ростом чисельності дітей з особливими освітніми потребами. Особлива увага в цьому питанні приділяється професійній підготовці майбутніх корекційних педагогів, які є основною ланкою в навчанні та вихованні дітей цієї категорії.

Аналіз літературних джерел і власні наукові розвідки дають змогу розглянути основні засади та умови підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з особливими дітьми в інклюзивному середовищі та з'ясувати проблеми і перешкоди, які стоять на шляху їх розвитку в умовах незалежної України. Аналізуючи законодавчу базу, нами було визначено ряд нормативно-правових та міжнародно-правових документів, у яких повністю відображена сучасна політика України щодо виховання та навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища.

У статті виділено ряд основних проблемних засад, на яких базується побудова інклюзивної освітньої системи; розглянуто головні умови становлення професійно-особистісної підготовки спеціальних педагогічних фахівців до роботи з особливими дітьми в умовах інклюзивного навчання.

Незважаючи на наявність істотних досліджень щодо професійної підготовки спеціальних педагогічних фахівців, до роботи з дітьми в умовах інклюзивного середовища приділяється недостатньо уваги.

Ключові слова: професійна підготовка, спеціальні педагогічні фахівці, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, корекційні педагоги, фахівці-дефектологи, логопед.